

A „KELET” előfizetési díja :
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre 16 frt.
Félévre 8 „
Negyedévre 4 „
Egy hóra helyben 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik a „Kelet” minnennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállítás :
Fő 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

AZ ÉRTÉKESB CZIKKEK DUAJTATNAK.
Kéziratok nem adatkak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak.

Hatszor használt gármond sor vagy annak tere 6 kr.
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Orpelt Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus der Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Vallhiesgasse 10.) Rnd. Mosse Publicistische Bureau **Budapestben** Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. V. hirdetések felvételi irod. Budapestben Szervitátor 5. sz.

Nyitási cikkek

gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Andrássy távozása után.

(Sr.) A külügyi tárcza ritkán volt nemcsak e monarchiában, de másutt is, oly eseménydús idő alatt, oly hosszasan, folytonosan egy kézben, mint a gróf Andrássyban. És valóban, úgy az ő személyének (a diplomatiái kar mellőzésével történt) megválasztásában, valamint politikájának változatlan és minden befolyásos körökkel szemben való támogatásában oly módon érvényesült egy alkotmányos uralkodó akarata, a mely meghaladja azt az ideált, melyet az alkotmányos uralkodók szerepére nézve, a tudósok, egy Laboulaye, Bugehot vagy Todd felállítanak. Mert tagadhatatlan, hogy személyes akarat nyilvánítt itt; de az is bizonyos, hogy az mindig a legszigorubbán megtartotta az alkotmányos formákat és tisztelgetben tartotta az illetékes, alkotmányos testületek teljes befolyását; és másfelől: a nemzetközi követelményeket, sőt a diplomatiái illetet is annyira tekintetbe vette, hogy a megválasztott és diplomatiái körben „parvenu”-nek tekintett magyar gróf csakhamar európai vezér államférfinak lön elismerve és nehéz munkájában oly kiválóan volt uralkodójának személyes bizalma által támogatva, hogy senki sem lehetne kétsége a felől, hogy csel-szövény vagy hátsó ajtókon az uralkodóhoz férni nem lehet, hozzá csak Andrássy át lehet jutni — és Andrássy oly erős concepcióval, oly meggyőződéssel küzdött politikájá mellett, a nemzetközi helyzet legszigorubb követelményeit annyira számításba vette, hogy lehete talán a szenvedélyek hangján argumentumot találni ellene; de mikor a teendőket kelle megállapítani, az ellenvetések elenyésztek és egyedül biztos, kivezető útnak az bizonyult be, melyet Andrássy kijelölt. Innen van az a sajtáságos jelenség, hogy a sajtóban, sőt a parlamentekben és delegációkban mindig volt készülődés ellenkező politika érvényesítésére; sőt nagy vágy volt sokakban egyenesen Andrássy megbuktatására; de a tárgyalások mégis mindig Andrássy teljes győzelmével végződtek; igen; mert gyakorlati politika csak az volt, melyet ő követett; és nem az, melyet ellenfelei, minden összefüggés nélkül, sőt gyakran ellentétesen hangoztattak.

Hozzájárult Andrássy sikeréhez: bámulatos őszintesége és parlamenti jártassága. Ő nem volt szak-diplomata és ezért az életnek oly frissességét vitte hivatalába, melylyel a burokraták nem szoktak birni; megmondta hamar az igazat és sokszor hallottam ellenfeleitől is, mindég fején találta a szegyet. Ezért ép oly félelmes volt ellenségeire, mint mint bizalmas és megbízható barátaira nézve. Csakhamar biztosítá a monarchiának Németországnak csaknem eljátszott barátságát; de egyszersmind feltalálta, össze tudta hozni azt az Európát, melyet előde Beust, távozása előtt kevéssel még, nem talált sehol, mintegy kifejezve ez által azt a szörnyű elszigeteltséget, melybe sodorta monarchiánkat. Most ez elszigeteltség teljes mértékben és minden irányban megszűnt, — és nem csak hallgat Európa monarchiánk szavára, de épen azon kérdésben bizta meg rendező missióval, mely életérdekeit illeti: a keleti kérdést. E politikáért küzdött Andrássy 8 éven át és az uralkodónak nemcsak a személyválasztásban tanusított emberismeretét igazolták az események: de egyszersmind kiváló személyes bizalmát is folyton, újra, meg újra megújuló küzdelemben, ezer meg ezer variatíóban felmerülő esélyekben igazolta minisztere magatartása és ügyessége.

Nem csoda tehát, ha a távozó miniszter oly kitüntetésben részesült uralkodója részéről, milyenben még soha miniszter nem részesült. Nem érdemrendet és ezimet kap ő, hanem egy egyszerű levelet; melyet az uralkodó maga ír; nem veszi igénybe a cancellária hivatalos fogalmazását. És pedig ír úgy, hogy uralkodó még alattvalójának nem irt. Csak „Deák Ferencznek” irt volt egy emlékre annyit Ő, hogy „Ferencz József,” — ezzel jelezve a csaknem egyenlőségig menő bizalmat; de Deák (ki nem mint miniszter kapá ezt az emléket) sem kapott oly levelet, milyennel most Andrássy gróf dicsekedhetik. A személyes bizalom, sőt vonzalom legmagasabb foka van abban kifejez-

ve; annak minden során meglátszik, hogy mily nehezebbre esik az uralkodónak Andrássytól megválgni; de egyszersmind kifejezést nyer a levélben Andrássy távozásának valódi oka; az egészségi tekintet, melyre az uralkodó nagy súlyt fektet, hogy, mint leveléből látszik, csak ez a tekintet volt akkora súlylyal, hogy „vonakodva és sajnálattal” engedjen kérésének; de most is csak azon kikötéssel bocsátja el, hogy még igénybe vehesse szolgálatait.

Igy „bukott” meg Andrássy! Most már láthatja az olvasó, hogy mily lelkiismeretlen és felületes, hogy ne mondjuk, roszakaratu kezekben van a magyar ellenzéki sajtó vezetése. Ezek az urak nem átalottak, nemcsak Andrássy bukását hirdetni és ennek minden következményeire való tekintet nélkül, újjongani; de egyszersmind elég lelkiismeretlenek voltak azonnal megmagyarázni a bukás okait is: melyek közt természetesen első volt az uralkodó bizalmának elvesztése; második: a politika teljes felülése; harmadik: a szláv reactio győzelme. Most már láthatjuk az uralkodó leveléből, hogy mennyire veszté el Andrássy az uralkodó bizalmát; láthatjuk a külföld elismeréséből, hogy mennyire csinált fiasok a politika; és láthatjuk Németország magatartásából, Oroszország visszasszorításából, Ausztriában az alkotmányosság teljes érvényesüléséből, hogy mennyire győzedelmeskedett a szláv reactio.

Ítéletek!

Az erdélyi borvidéken meghonosított szőlőfajok közül melyek bizonyultak be legjobbaknak?

Gamauf Vilmos felolvasása a s.-szgt.-győr-gyi vándorgyűlésen.

IV. Sauvignon-Semillon.

(Folytatás.)

Az érés ugyan már octóber közepén áll be, de a szüret többnyire november elejére, sőt közepére marad, akkor már sok aszuszódó van és a nemes rothadás is fellép. A lebegőzás tulnyomó, a szőlőmalom gyakori alkalmazásra talál és míg a sajtolás már általánosnak mondható, a taposás, mint megelőző művelet még mindig előfordul. A nemes nedv 12—24 órát, sőt tovább is marad a hóján; míg némely termelő ezen kezelési módról mit sem említ. A pinceszék minősége nagyjában megfelelő, a legtöbb inkább hűvös és nedves, mint meleg és száraz. Az erjesztés ritkán történik erjesztő kamarában, vagy fűtött pincebén, de a kutyogató dugó és erjesztő-cső alkalmazása nagyon szokásos. A bort az első évben 2—4-szer huzzák le, némelyek szerint már egy év múlva érik, a miben jogosan kételkedhetünk, azért 3—4 néha öt évet is kell felvennünk. Minél gyengébb a minőség, annál gyorsabban érik a bor, elvéve még arról is panaszkodnak, hogy nehezen tisztul, de ugy a hordóban, mint a palackban kitűnően áll. Erdélyi pince-egyletünk szerint: A Sauvignon-Semillon a pincezekben csak 1872. óta ismeretes és szintén azon nehezebb fajokhoz tartozik, melyek erjesztő-kamara igénybevétele nélkül felette bajeosan kezelhetők és erjedésüket az első évben soha be nem végzik. Gyorsan tisztulnak ugyan, de az igen gyakori utóerjedés miatt, ismét megzavarodnak, minélfogva csak a második vagy harmadik évben lesznek sikerrel deríthetők; a negyedik évben, ha a megelőző években kellő számu leházásban részesültek, palackozottá válnak és azután az illatot és zamatot teljesen kifejtve mutatják, tisztaságukat a palackban is megőrzik és az elszállításra nagyon alkalmasak. A Sauvignon-Semillon színe a sárgás-fehértől a szalma és aranyárgáig változik, nagyon sok és erős illattal; felsőes tartós, kissé édeskés ízű, kortiszta, tűzes, erős és testdús, hámál édeskés, tölz; szesztartalma 9—14%, savtartalma 0.5—1.0 ezredrész. A Párisba küldött hat féle bor 11.5—15.0% szeszt és 0.52—0.65 ezredrész savat mutatott.

Az 1874-ik évben Kolozsvártt izelés rendezett, melyen a mi termékünk a valódi francziával összehasonlítva lett. Az eredeti bor világos szalmasárga, kristálytisztá, tükörfényű és valóban légszerű könnyűségű volt. Ez illat átható, oly sajtáságos izzel, mely minden ismert muskotály, vagy más specificus szőlő fészől elütve unicomot képez és leginkább a tűzők csíholásánál érezhető pörkölt szagra emlékeztet. Feltűnően édes és ennélfogva a csemegeborok közé számítható. Némelyek ezen Sauternet czukrozottnak tartották, de a

szüret módja, mely 5—6 hétig tart, a midőn a munkások olóval mindig csak a legértettebb szemeket csipdesik le, e nagy édességnek magyarázatát adja.

Az erdélyi fajok színe sötét szalmasárga volt, tisztá, de kissé fátyolozott fényvel és több testtel, mint az eredeti. Az illat erős, átható, a megfelelő zamattal, melyet a kevésbé gyakorlott borász is hamar felismerhet. Édesség tekintetében a franczia elől járt, de a hazai fajok is czukortartalmuknál fogva, a peeseny- és csemege borok közé számíthatók. A jó Sauternek tehát egyetlenny főtényezője sem hiányzott: sem az illat, sem a zamat, sem a czukrosság. Magától értetődőnek látszott, hogy a mi termékünk a valódit el nem érte; de ép oly örömmel üdvözöltük, hogy sikeresen nyomába törekszik.

A Rajnáról írja Wegeler úr: az 1868-iki Sauvignon gyengéd, sima, jó Sauterne.

Párisban azt mondták: az 1872-iki Sauvignon savanykás, igen finom, velős és nagyon kellemes, valószínűleg kitűnő pezsgőt adna.

A mi a kiállításokat illeti, e bor Bécsben 1873-ban 66% kitüntetési értékszázlékot mutatott fel és Sir Henry Vizelely azt mondja: Kivált Paget egy Sauternet mutatott be, méltóan arra, hogy a Gironde Ciron völgyében termett legyen. Párisban 1878-ban kitüntetésének értéke 25%-ot tett, a legnagyobb összeg, melyet a Magyarországról kiállított fehér borscsoportok egyáltalában elérhettek.

Miután az ültetvények még fiatalok, teljesen megbízható termésátlagokról alig lehet szó, 4—28 hectolitert találunk ugyan feljegyezve, de aligha tévedünk, ha általában 12—15 hectolitert veszünk fel, a mi e bornak magas értékét tekintve különben is soknak mondható. A kereslet kevés van kifejlészre, hiszen a bor is még alig került kereskedésbe, egyes kisebb részletek a bel-földön keltak el.

A Sauvignon és Semillon mivélése Hunyad megye válogatott déli fekvéseinek határozottan ajánlatott.

Jóllehet e bornak magas értéke, minden kétségen kívül áll és az erdélyi termék nagyon nemesnek is mondható; mégis eltérőleg ítélnék róla. A bő termés nem általános, sőt illetékes helyről azt a Sauvignonra vonatkozólag merőben tagadják; másfelől azt is szeméretetik, hogy az idő viszonytagságaival nem eléggé daczol és hogy bora, lassu érésénél fogva a gyors tökélforgatást meg nem engedi. Mások ellenben dicsőítésével vannak eltelve, egészen meghonosultnak, felette értékesnek és nyerteseknek tartják.

A Sauvignon és Semillont, mint már említettük, egymással vegyítik, a kereskedésben az elsőnek neve alatt szerepel.

V. Olasz riesling.

vagy Welsch-riesling, koránt sincs ugy elterjedve, mint megérdemlené, mégis majd mindegyik bortermelő megyékben bizonyos mértékben előfordul. A mennyire tudjuk, a 60-as években Paget János által került Erdélybe nagyobb mennyiségben Marburgból hozatva. Körülbelül ugyanakkor kaptá Nagy Ferencz is bollweilerből, mint rajnai rieslinget. Midőn a tévedés kiderült, volt nagy bocsánatkérés, de annyit megjegyezni bátor-kodtak, hogy nem lesz oka e cserét megbánni, s csakugyan így lett!

A welsch riesling többnyire deli, ritkábban délkeleti s délnyugoti fekvésben található, gyakran meredekesen emelkedik, és 456 méternyre hatol a tengerszint fölé.

A talaj agyag, sok szerves maradvánnyal, márgával és itt-ott homokkal keverve, többnyire palán, ritkán homokon vagy más kővön nyugodva. A klíma, bár általában mérsékelt, mégis nagy szélsőségeket mutat, nemcsak abban, hogy a nyári melegt 32° R, a téli hideg 24° K-ig ér el; hanem a hideg éjszakák miatt is, melyek a forró napokat követik, miután 20—24°-nyi különbség, 24 óra alatt épen nem lehetetlenség. Egyes vidék inkább száraz, más inkább nedves, szőlőjással látogatott, de daczára ezen különbségeknek, az olasz riesling diszleése mindenütt a legkitűnőbb.

A mivélési módok közül majdnem kizárólag a hazai karikást találjuk, csak elvétve Guyot és félkarikást; épen ugy egyhangulag a hosszú metszésnek adják az előnyt, mert csak egy oldalról állítják, hogy rövidbe metszés erőteljesebb hajtást, nagyobb és érettebb szőlőt idéz elő.

A szüreti idő sohasem esik octóber közepe előtt, gyakran novemberre, némelykor e hó végére, ilyenkor azonban csakis a munkás kéz hiánya miatt. Általában a szüretet octóber 20-ától

november 10-éig lehet számítani, a bogozás és zuzás ritkán van alkalmazásban, a kitaposás a sajtólást megelőzőleg még gyakran fordul elő. A kezelés is többnyire nagyon egyszerű, azaz kezdetleges, csak itt-ott marad a nedv a hóján, a mi 12—24 óráig, sőt 3—4 napig tarthat. A pincek nagy többsége jó és száraz, inkább egy kis-sé meleg. Az erjedés főleg itt történik, részint zárt, részint nyílt edényben, az erjesztő cső és kutyogató dugó gyakran alkalmazásra talál.

Az első évben a bort 2—5-ször huzzák le és 1—6 év alatt lesz palackozott, mindenesetre tetemes különbség. Hordóban kiválóan jól áll, sőt javul és teljes ízéhez jut, ugyanazt mondhatjuk a palackról. Erdélyi pinceegyletünk szerint a Welsch-riesling könnyen keletkezik, de csak a legjobb években számíthat a tulajdonképeni csemegeborok közé; különben nagyon kellemes ital és a mint ogosan mondhatjuk, valóban fejedelmi asztali bort ad. A palackozást és szállítást kitűnően kiállja.

A szín a gyenge zöldes sárgától, a szalma arany- és narancs sárgáig megy; az illat kevés, de kellemes, sajtáságos jó áromával, fűszeres, tükörtiszta, erős és mégis szelid, tűzes és vidék szerint több vagy kevesebb testtel; szesztartalma 8—12.5%, sava 0.4—0.8 ezredrész. A Párisba küldött öt Welsch riesling 11.5—14.6% szeszt és 0.55—0.70 ezredrész savat mutatott.

A koblenzi borkóstolás nem volt kedvező az 1869-iki Welsch-riesling száraz, némileg a Marsalára emlékeztetett és teljességgel nem felelt meg a rajnai izlésnek.

Bécsben 1873-ban olasz riesling csoportunk igen szép sikert aratot, a midőn a kitüntetési értékszázlékából 66%-ot mutat fel.

Párisban 1878-ban nem volt eredményes, és csak 5% kitüntetési értéket nyert.

A buzam holdanként 6—35 hectoliterrel van bevallva és csakugyan 18—24 hectoliter épen nem rendkívüli. Az eladási árak hat literenként 10—13 forint között mozognak, tehát a mi fogalmaink szerint olcsók; mindazáltal a kereslet nem nagy és többnyire csak a termelő közvetlen szomszédságára szorítkozik.

(Folyt. köv.)

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése. oct. 10.

Kaz y János a gazdasági bizottság előadója bemutatja a ház octóber havi költségvetését.

Következik a szavazás a honosítást tárgyaló bizottság 15. a Bosznia s Herzegovina közigazgatását tárgyaló 15 és a közgazdasági bizottság 21 tagjára.

A szavazás eredménye az ülés folyamában fog kihirdetett.

Napirend: A zárszámadási bizottság jelentése az 1877. évi állami zárszámadás megvizsgálása tárgyalva.

Nagy Gábor előadó előadván a bizottság eljárását a vizsgálatról, kéri megadatni a miniszteriumnak a törvényszerű fölmentést. — (Helyeslés.)

A ház általánosságban elfogadja.

A részleteknél felszólal Prilesky Tádó és figyelembe ajánlja a házának a bizottság által előállított pontozatokat s kéri azok tudomásul vételét.

A ház tudomásul veszi a bizottság által beadott határozati javaslatot, mely a fölmentést mondja ki.

Következik a zárszámadási bizottság jelentése a Magyar- és Horvát-Szlavonországok között eszközölt 1875. évi évi lezárolás eredményéről s az 1874. évekre vonatkozó lezárolásokban történt tévedésekről.

Nagy Gábor előadó hosszabb beszédben részletezi a bizottság által felderített számadási tévedést.

Szapáry Gyula, gróf pénzügyminiszter indítványozza, hogy mielőtt a ház e hat. javaslat tárgyalásába bocsátkoznék s végleges határozatot hozna, utasítsa e jelentést a magyar-horvát regnicoláris bizottsághoz véleményadásra. (Helyeslés.)

Hosszabb vita után a ház többsége a miniszter indítványát elfogadja.

Szon tagh Pál (Gömöri) kéri: mikorterjeszti elő a kormány a 10 évi zárszámadásokról szóló kimutatást.

Szapáry Gyula gr. miniszterelnök igéri,

hogy e kimutatás még a költségvetés előtt fog a ház elé terjesztetni.

Következik a ház october havi költségvetése. A ház erre a kívánt 253,990 frtot megszávalva.

Tisza Kálmán miniszterelnök: Azoknak kapcsán, a miket a minap már volt szerencsém indítványba hozni, kérem a t. házat, mondaná ki, hogy a mai napról kezdve october 23-ig érdemleges ülést nem tart, azonban az elnök felhatalmaztatik, hogy ülést hirdethessen oly célból, hogy törvényjavaslatok benyújtassanak és a már ezen célból megválasztott bizottsághoz utasíttassanak.

Az elnök ezt határozatilag kimondja.

A képviselőház pénzügyi bizottsága ma d. u. 6 órakor tartott ülésében Mária-sy Sándor jegyző előadja a volt magyar keleti vasutársulat részvényeinek beváltására kitűzött határidő leforgása ttán bemutatott részvények utólagos beváltásáról szóló törvényjavaslatot, melylyel a pénzügyminiszter felhatalmazást kér arra, hogy a beváltásra kitűzött s már egyszer meghosszabbított határidő újra meghosszabbíttassék ez 1879. évi augusztus 15-ikéig beváltás végett bemutatott részvények beváltathassanak. A törvényjavaslat indoklása tisztán múltánysági szempontokból indul ki, mert az utólag bemutatott részvények birtokosai legnagyobbbrészt a szegőnyebb osztályhoz tartoznak, kikkel szemben tulajdoni álláspont volna a törvény nem ismerését felhasználni, s kik amugy is érzékeny veszteségeket szenvedtek ez ügyben. Mindössze 50 drbrészvény beváltásáról van szó.

Szapáry Gyula gr. pénzügyminiszter felhatalmálása és rövid tanácskozás után, a bizottság a törvényjavaslatot ugy általánosságban, mint részleteiben elfogadta.

BELFÖLD.

(Az egyházmegye őszi közgyűlése.)

Abrudbánya 1879 october 8.

Tekintetes Szerkeztő úr!

Az abrudbányai ev. ref. egyházközségnek e napokban ünnepe volt, ugyanis a gyulafehérvári ref. egyházmegye őszi közgyűlését ezen egyházközség kebelében tartotta meg.

Valóban örömmel volt ez mindnyájunkra nézve, mert több mint harmincz éve, hogy ref. egyházunkban ilyen vallásos ünnepély nem tartott, már pedig a vallásos buzgóság, az áldozatosság fenntartására és élesztésére az ilyen ünnepélyek el nem vitatható üdvös befolyást gyakorolnak.

Kedves vendégeink, mint az egyházmegyei közgyűlés tagjai, fájdalom a nagy távolság és elfoglaltságuk miatt csak jkevés számmal folyó hó 4-én estve érkeztek körünkbe, a mikor is az itteni ref. hívek által a legnagyobb lelkesültséggel és rokonszenvenvel fogadtattak, a kiknek nevében városunk határán egy küldöttség élén ref. lelkész Molnár Albert mondott szíves istenhozzottat, a mire esperes úr. Elekes György ur meghatóttan válaszolt. Miután vendégeinket bekísértük és elszállásztuk, városi polgármester és egyházi gondnok Dioszgyhy Lajos vendégszerető házához gyülekeztünk kedves vendégeinkkel együtt, a hol a legszélyesebb fogadtatásba részesülve ültőtűttük el az ismerkedési estélyt.

Másnap 5-én mint a közgyűlés napján isteni tiszteletet dr. Elekes Victor gyulafejervári újonnan választott lelkész tartott, egy megható, szívhez szóló beszédben üdvözlőlvén az erre előre átgondogott unitariások templomában fészufolási engedett ref. és más vallású híveket. Az isteni tisztelet fényét nagyban emelte a műkedvelőkből alakult dalkör szép harmonikus éneke is. — Templomozás után a közgyűlés tartott meg, mit egy 60 teretűk közébel követett, a hol a vallásos buzgóságot és a nevelés szent ügyét emelni hivattott számos pohárköszöntő tartott.

Este kedves vendégeink tiszteletére s a helybeli ref. iskola javára egy színi előadással egybekötött hangverseny volt. Előadták Balázs Sándornak „Mét nem házasodik meg a sógor” című 1 felvonásos vigjátékát, oly öszszefüggőleg és sikerrel, hogy az ily vidéki helyen megfordulhat bármelyik színtársulat elől elvitathatták a habért. Különösen ki kell emelnünk Pálfi Gizella kisasszonyt (Ernestina Daru M. neje) és X. X. X.-et (D. M. fivőre) a kik a virág bokrákat és taposó méltá-

megérdemelték. Kisebb szerepöket dícsőrelesen töltötték be Szedzeresi Ilon k. a. (Juli szakácsné) és Kántor József úr (Daru Márton).

Ezt követően három darabot énekelt a műkedvelők kara, az ének darabok, tekintve azt, hogy készültek közben a karmester M. F. mint az ily játékokhoz való előadások áldozatkész tanítói elhalt, elég jól sikerültek, a mi a közreműködők érdeme, 's a miért a ref. iskolások hálás köszönettel tartozik. — Az ének darabok között Szedzeresi Ilon k. a. és Nagy Sándor úr szavaltak mindketten a legjobb sikerrel s a nagyszámu közönség elismerő tapsaitól jutalmazva. A játékok célra begyűlt összeg meghaladja a száz forintot.

Előadás után a vendégek és a ref. egyház több tagjai M. A. ref. lelkészhez gyűltek barátságos vacsorára.

Folyó hó 7-án a helybeli eklézsiát megvizsgálva Verespatakra rándultunk át, hogy az ottan csekély számu híveinket is meglátogassuk. A fogadást szíves volt ott is, látszott hogy szívesen látott vendégek vagyunk. Az ünnepélyt az Ebergényi Mózes vendégszerető házában zártuk be, mint mindenütt, úgy itt is a legnagyobb szívesesség és barátságban részesülve.

Ime rövid keretbe foglalva ezek voltak főbb mozzanatai azon ünnepélynek, mely maradandó emlékü lesz itt a távol bércek közt élő ref. vallás híveink szívében. Fogadják azért a nagytiszteletű eseres ur és kedves vendégeink hálának nyilvánítását.

... r. ... t.

(Vadászat. — Maosparti nagy uszóság. — Petroleum-kronika. — Színészet. — Dikicstragoedia.)

M. V. Ásárhely, 1879. okt. hó.

Tisztelt szerkesztő ur!

Csak olyan itt is az élet, mint másutt. — Szalonkavadászatot repülő madár helyett hárman rápuskázunk egy ügyelő ispánra. Persze az áldozat eljutott a falusi kántor bányos, de recsegő hangja mellett oda, hol nem puffogtatnak uri passióból gyilkos fegyverrel; s aztán le is tekinthet a magos egekbe: elnézni a mezőt, mely már avar, a szőlőt, melyet gondozott s felkeresheti azt a szalonkát, melynek életét ... csak hogy annyi itt a földön a jó féle madár, hogy aligha rátalál. Vöröses, kánya, bagoly s új faj az — uszóság. — Pusztit a Maros jobb partján. Nem csak kutya-bőre, de koronája is van. Dominálja is a vidéket. Irástudatlan földmívelők vizik, ezt a váltógazdaságot. Az uszóság nagy urat néven nevezik, de nyugodt; ujjal mutatnak rá, de félve. Hibe korbá a vizsgáló bírő elé jut a nagy ur, kit nem az igazság, de a törvény véd s a bírő egyebet nem tehet, mint megmondja neki: „az ur egy tisztességtelen ember, szegyelje magát, uszóraskodik bárolatára, mint egy — zsidó.“ Bőjti prédikáció!

A héten elégett egy leány petroleumtól. Ez esetben csak annyi az új, hogy a szerencsétlen midőn lángba borult, segélyért a mellékszobába levő aszonymához akart menekülni, de a finom urhölgy — elzárta előle az ajtót. Eltemették.

Hajdanában itt a művészetnek pompás talaja volt, most csak kucseber csínjaja állandóan a maga művészetét. A nagy közönség nálunk a műveltség csodásán áll. Minden ötödik ember szívesen ... a mikor az operában Bécsben, ... a mikor Szikszayban vacsoráltam X művészszel; sőt vannak, kik Berlint, Párist, Londont, a mappákon vastagon jelzett városokat el lehetnek, s kevés apróság-ra előrántják a muzsa fityolos és reverendás kitűnőseit, utóvégre: nem kell provinciális élvezet. Mivel iparosaink szegény emberek s nagyzólni még nem tanultak meg, s szűköség érzik lelkeikben valaminek, melynek az intelligens ember tíz gyönyörű körmondatban ad előzékenyítő kifejezést: az egyszerű iparos megosinálja a szinpadot, társulatot alakít s eljátszódja a „Falurosszát.“ Ez tegnap volt. Tekintve a viszonyokat, elismerésemelől igyekezett, itt-ott több is vala az eredmény. Szócs Lilla (Finom Rózska) gyönyörű fekete szemével, Petőfi Janika (Boriska) szép szavallatával, Kurdiilla Vilma (B. Teresi) elevenességével tapost arattak. Szabó József Gonosz Pistája minden várakozást felülmut. — Végezzük a — dikicsecel. Tegnap egy búskomor cipészlegény dikicselet beérőztette a tőkébe, s a nélkül, hogy próbákat tartott volna: prima vista megcsinálta a műremeket a — tőrán. A görbe késen háromszor vonta el gégejét, nem akartván többet nyelni az élet keserűségét.

Nimrod.

AZ ERD. GAZDASÁGI EGYLET V-ik vándorgyűlése.

S.-Szt.-György, oct. 5-én.

Kilencz órakor Tisza László elnöke alatt gyűlés tartott, melyben a szemle-bizottságok olvasták fel jelentéseiket a mult napi kirándulásairól. Bizottságok voltak kiküldve Földvár, Kőrispatak és környéke, Uzon, Kézdi-Vásárhely, Csernáton, Dálnok, Bodola, Zágón, Kovászna és Baróthra.

Az egyes előadók megkapó ügyességgel változták az illető helyeken találtat gazdasági elő-

nyóket és hátrányokat, egy szóval előnkbe állítottak oly ethnographiai képeket, melyeket csak tapasztalt egyénektől várhatunk.

A jelentések végeztével Erdélyi Károly felsőnépiskolai igazgató ur olvasta fel valódi szak értelemmel tartott értekezését a trágyakezelés hátrányairól. A felolvasást a gyűlés megéljenzte, felolvasónak jegyzőkönyvileg elismerést szavazott és elhatározta, hogy az értekezést népszerű nyelvezetért kinyomtatja és a nép közt kiosztja. Még néhány folyó ügy letárgyalása után a gyűlés feloszlott.

A délutáni ülésen Pávai Vajna Elek felolvasta hét indítványának elsőjét s előadta az okokat, melyek ez indítvány tevésére indították. Tiszta László elnök felszólalt, hogy ezen fontos kérdések tételesen át az erd. gazd. egylet választmányához, a ki azt véleményével az illető miniszteriumokhoz felterjesztendő. Gyárfás Imre tárgyalni kívánta az urbéri kárpótlásra vonatkozó javaslatot, mint a Királyhágón inonni részekre és különösen a székelysége nagyfontossággal bírót. — Künle József a mellett szólt, hogy ezen kérdések együttesen tárgyalassanak s az erdélyi gazd. egylet hívja meg az indítvány betérjesztőjét a minél előbb véghez viendő tárgyalásra. Pota József főispán nem akart praecedentet alkotni, hogy fel nem olvasott indítványok tárgyalás alá véteszenek; csatlakozott Tisza László indítványához. Császár Bálint szintén ez irányban nyilatkozott, annál inkább, mert az indítványokban helyi helyi módosítást vélt szükségesnek. Pávai Vajna Elek maga is csatlakozott a többség nézetéhez s kijelentette, hogy kész az erd. gazd. egyesület választmányi ülésében az indítványok tárgyalásában résztvenni s az eredményről a jövő vándorgyűlésen referálni.

Tisza László elnök erre a jövő vándorgyűlés helyének meghatározására kérte ki a gyűlés tagjainak felszólalását. P. Vajna Elek, Alsófehérmegye képviselője kijelentette, hogy ő megyéjének több egyénével értekezett ugyan a jövő gyűlésnek azon megye székhelyén leendő magatartásáról, fen tartja azonban, hogy e tárgyan a folyó hó 18. tartandó közgyűlés, a melyen beszámolni fog, határozzon.

Timár Károly azon nézetet jelentette ki, hogy legcélszerűbb lesz, ha maga a gazd. egyesület tölzi ki a legközelebbi vándorgyűlés helyét. Császár Bálint azon ohajának adott kifejezést, hogy a székely megyék valamelyikének, pl. Csík- vagy Udvarhelymegyének adassék elsőség, a melyek a központtól távolabbra esnek és inkább igénylik azon eredményeket, a melyeket egy vándorgyűlés és tárlat maga után hoz. Gamauf Vilmos egyleti titkár szerint a végelhatározás e tárgyan a gazdasági egylet választmányától illeti, különben pedig célszerűbbnek tartja a változást, a mely szerint a vándorgyűlések egymástól távolabbra eső megyékben tartassanak meg. Végre Timár Károly indítványa szerint a fennforgó kérdés endöntésével a gazdasági egylet választmánya bizott meg.

Timár Károly továbbá indítványba hozta, hogy a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi miniszteriumnak a vándorgyűlés fejjeze ki köszönetét, azon 890 forintnyi segélyért, a melyet a költségek fedezésére rendelkezésre bocsátott, a mit Székely Gergely főlöleslegesnek tartott, minthogy szerinte a miniszter csak helyesen felfogott kötelességét teljesítette, midőn hozzájárult amaz összeggel a költségek fedezéséhez. Tisza László azzal válaszolt, hogy köszönni tisztesség, fogadni kötelesség, s ha, minthogy nem mindenki teljesíti kötelességét, a mikor e földi lét paradicsom volna: a ki jól teljesíti kötelességét, megérdemli a köszönetet; ugyan ilyen értelemben szóltott Fekete Pál és még több tag is, a minek következtében Timár Károly indítványa el lett fogadva.

Császár Bálint polgármester S.-Szt.-György város nevében kifejezte örömet és köszönetét, hogy e várost tisztelték meg az erdélyi gazdák a vándorgyűlés megtartásával, s azzal végezte beszédét, hogy vajha minél előbb ismét üdvözölhetné e város falai között a kedves vendégeket.

(Foly. köv.)

Tanügy.

Mire van szüksége Hunyadmegyének és különösen Dévának, gymnasiumra vagy realiskolára?

— Cs. Rákositól. —

„Prodomo.“

I.

Örökös hullámlás az emberi élet. Hullámlás nélkül a tenger szírért is tespedés borítaná; de hasznos is ez, mindenben és mindenütt, mert hullámlás és folytonos mozgás nélkül nem volnánk képesek örökönké érvényesíteni, működéseinkbe pedig elkerülhetetlen tespedés állana be. Ezen igaz tétellel találkoznak nemcsak az eszmék örökigaz hazájában, hanem a realis világban is mindenütt: találkoznak vele a tudományok, de leginkább a paedagogia és kapcsolatban ezzel a rendszerek terén.

A rendszerek, vagy miként veterán paedagogusaink egyike — Ney Ferencz igen találóan megjegyzi — a folyton váltakozó hullámok kísérletezés világát éljük.) E szavak valóságához kétség nem fér; főleg akkor nem, ha azokat a tan-

*) Budapest, IV. k. főreált, tulajdon, 1879. s. 1.

ügyre, és itt a realiskolára, de különösen a magyar realiskolák életéről vonatkoztatjuk.

Nem szándékunk e helyett a realiskola jogosultságát vagy jogosulatlanúságát, előnyeit vagy neraláni hátrányait az idős és már is ez esetben talán épen nemzeti multtal bíró idős testvérrel a gymnasiummal szemben védelmezni. Nem már csak azért sem, mivel ez úgy sem tartozik e sorok keretébe; de másrészt azért sem, mivel ez jóformán úgy sem volna hasznos ígérőbb a „Tisza de lana caprina“-nál.

Az idők, viszonyok változnak: nézetek, elvek, eszmék és rendszerek merülnek föl, hogy akár-hányszor mint a tenger hullámai — alig meg-születve, ujak és ujjabaknak helyet adjanak. Hullámlás mindenütt a mikro — mint a makrokosmosban.

A társadalmi viszonyok e folytonos változásának szüleménye gyanánt találjuk az idegen föld növényét a realiskolát, mintegy 25 évvel ezelőtt hazánk földjébe átteltetve.

Uj növény „Pannonia“ kertjében és azért jó darab ideig nem is igen keresi azt senki, s az őszinte és fáradhatatlan kertészek égis magasztaló szava nyomtalanul hangzik el, hogy nem-sokára az egész ügynek úgy külföldön, mint nálunk sohse reményelt lendületet adjon.

Értjük a hetvenes évek elejét; azon időt midőn állam és megyék, városok (Kassa, Temesvár, N.-Várad és később a tanügyért mindig áldozni kész Kolozsvár) és társulatok, egyesek és más vagyonos urak az új intézménynek minél távolabbi körökben való meghonosítása ügyében — egymással nemes versenyre keltek.

E versenyől elmaradni Hunyadmegye nem-csak nem akart, de mi több a legnagyobb áldozatok meghozatalára is készenek nyilatkozott, már 1871-ben megmutatta a boldogabb viszonyok között élő megyéknek, hogy azt, mit töl a viszony-agaságos mostoha idő megtagadott, most már for-cirozott erővel is iparkodik elérni, kipuhatolni és fiaai számára, egy a kor színvonalán álló közép-tanodai intézetet állítani.

És melyik lehetett az?

Melyik, ha nem a realtanoda az akori idők kegyelt gyermeke, a mai korszak e ha mupipóké-je. Sokkalta rövidebb multja van ezen intézetnek köztük talán legrovidebb a dévainak — hogysem róluk ez idő szerint ítéletet mondani lehetne.

A fiatal testvértanodák számára kévés kivétellel szép és tágas helyiségek emellettek, dolgozni akaró és tudó erők tétettek, — szóval el-láttattak mindennel, mi azokat az évszázadok során át erősödő testvér intézettel sikra szállani ké-pessé tette.

A viszonyok azóta nem rosszabbultak, sőt miudegyre javultak és mindennek dacára még is csak folyvást Cató „delendá“-ját halljuk ezen erőteljes új intézetek, a realiskolák feje fölött han-goztatni.

Hiába, a mi hamar lesz, az hamar is vesz!

Régi egy axioma. Vajon nem ennek a ked-véért történik-e e harez, mert ha nem úgy — hogy honi hasonlattal éljünk — bizonyára „Baj van Kőpeczen!“

Ma-holnap 3 éve lesz, hogy a realiskola hangos ellenel a tudós doctorok élükön dr. H. missionáriuskodásokat megkezdették, hogy — miként ők mondják, az úgy is annyira zaklatott jó magyar hazát ez idegen és a haza testén roz-szaként élődd valamitől megmentésük, s hogy a világnak megmutassák, miszerint nekik az, mi másutt a von Sybel és v. Bonitzok és ro-konnevű társaiknak sikerülni hogy sem akart — igen is könnyen sikerül a realiskolát meg-buktatni.

Hogy volt-e vagy van-e csak legkisebb részben is igazuk, azt e helyen kutatni nem felada-tunk és ha azt egy-két szóval mégis megemli-tettük, úgy ez is csak azért történt, hogy érthe-tőbb legyen előttünk a még eddig sehol és sem-mivel nem indokolt „pereat“-juk, melyet hogy Vész A. igazgató szavaival éljünk kevesebb tu-dománnyal, mint hangzatos phrásisokkal — ke-veoseb hivatottsággal, mint hivalkodással — ke-veoseb hazafisággal mint úrkeredeti szellemmel uton-utólen, (sőt a külföldi előtt is) folyvást kúr-tólni meg nem szűnnek. Elfoglalván a nyilvános tért — mondja az említett író tovább — oly zajt ütöttek és ütnek folyvást, hogy a közoktatásügyi kormány az ő mindig és mindenkor hallatszóló lármájokat a közvéleménynek tekintve, tanácsaik után indult és így lett a realtanoda azzá, a mi mostan.

És mi lett mostan, kérdezhetné valaki?

Felelet: azz experimentálásnak színtere — áldozata. Folyt a hangos láрма és folyik még je-lenben is a nélkül, hogy valaki oka után kérde-zőködnék.

Nem, hanem a helyett utána imádkozza a közönségnek nagy része a „Mire való a real-iskola, jobb a gymnasium.“

Miért nem kell realiskola és miért kell helyébe gymnasium? Ezt nem keresi senki; de nincs is mért sokáig kutatnia az okokat. Hullámlás az élet és e nélkül tespedésbe süllyed el minden. Így véli a kor a kérdéseket, melyek még teljesen megérve nincsenek megoldhatni.

Ha Hunyadmegye és székhelyét Dévát és vele együtt áldozatkész néptől nem ismernék, utó-bi eljárásnak tulajdonítanók mi is a „Hunyad“ 27 számában megjelent következő sorok indító

okát. „Ugy halljuk, hogy a megye nem-sokára megtartandó őszi közgyűlésén indítvány fog tételni a helybeni realiskolának gymnasi-ummá való átalakítása iránt“ stb. Így az emli-tett lap.

Tehát szebb szavakban, illőbb hangon és nem oly telt torokkal, mint a budapesti tábor, kívánják nálunk is a realiskolának gymnasi-ummá való átalakítását.

Miért, azt illető és ez ügyben nálunknál bizonyára szakavatottabb egyének fogják tudni. Mi tehát az ügynek első részét „noli me tangere“-nek tekintjük, még azon esetben is, ha a paedagogiai kérdések megoldási mesterségéhez értenünk is, és megelégszünk e helyen és alkalommal, szerény véleményünket — habár laikus módjára is — ön idézett pont második feltétlét illető szakértő urak becses figyelmébe ajánlani, kik a „Hunyad“-ban közölt hirt valóban hallották.

(Folyt. köv.)

A törvényhatóságokból.

Deés, 1879. okt. 8-án.

Szolnok-Dobokamegye őszi rendes közgyűlése. (Vége.)

Az alispán, ügyködés, az egyes előadók tevékenysége, a szolgabírák és Deés városi rendőr-kapitány munkássága dícsőreletes rendben találtat-ván: örvendetes tudomásul vétetett.

Olvastattat a székesfehérvári kiállításra megyénk részéről kiküldött bizottság jelentése, szintén örvendetes tudomásul vétetett és Kornis Vik-tor gróf — elnöknek, a megye érdekében tett fá-radozásaiért kifejezett köszönet-nyilvánítás jegy-zőkönyvbe iktattatott.

A látvány bizottság elnökére 1880-ra egy-hangulag ismét gróf Kornis Viktor választott meg.

Az igazoló választmány tagjai: Vályi Elek, Botha János, Desseffy Mihály, Boér Károly és Krémer Sámuel lettek, — az adófelosztási bi-zottság: Kásony Ferencz, Bokros Lajos, Batló János és Turbucz Ferencz bizottsági tagokból ala-kított meg.

Az üressédben volt III-dik aljegyzői állomá-sra Marillai Károly IV-dik aljegyző s a csáki-grófóbi alispán állomásra Fekete Dániel alsó-já-rás orvos, közfelkiáltás utján lettek megválaszt-va. — Az állandó-választmányba Weér Zsigmond elhalálozása, továbbá a Makrai Domokos és Len-gyér István kilépése folytán üressédbé jött 3 hely, gróf Bethlen Pál, Schvaiczter Sándor és Be-tegh Imre bizottsági tagok által töltetett be. A megye egyik veterán tagja és huzamos időn ke-rezstül volt tisztviselője Weér Zsigmond elhalá-lozása feletti sajnálkozását a megye bizottsága jegyzőkönyvileg kifejezendőnek határozta.

A katonabeszállásolásból keletkező megosz-tása czéljából a megyék által kivethető potadóról szóló 37-dik t. cz. 5. alapján, a kivetés ará-nyát, valamint a kivetés és kezelés módját meg-állapító szabályrendelet elkészítésére — főispán ur ő méltósága engedélye alatt, Szarvadi Pál alis-pán, báró Dioszeghi Géza főjegyző, Szarvadi Adolf főszámvevő, Várjon Lajos kir. mérnök, Páncsél János első aljegyző, továbbá: Krémer Sámuel, br. Bornemisza Károly, Boér János, Muntán Ágoston bizottsági tagok küldettek ki. Ezen küldöttségből fogtak aztán, — a beszállásoláshoz szó-ló 36-dik t. cz. 5-dik § értelmében az ujjon-nan építendő laktanyák, betegápoló házak és csap-atkórházak tervezésére, továbbá: a 25 §. érte-lmében a szállásber ténitmények megállapítására kirendelendő bizottság tagjai, a megyei főorvos s a város egy építészeti szakértője meghívásá-mellett, — annak idejében — a katonasággal együttesen működendő bizottságokba, a megfelelő számban időnként kirendeltetni.

Nagyobb port a közlekedési miniszternek a szamosi maomgátak levágatása iránti döntvénye vert fel. Ezen a tulajdonjogba vágó s ezért igen kényes kérdés nem csekély, sőt mondhatni vér-mes discussiókra adottalkalmat, mivel azonban e kérdés jogerejű határozatok által már eldöntve lett, nem maradt egyéb hátra, mint az illető mi-niszter urat az iránt kérni meg, hogy a gátak levágatására három évet engedélyezzen s a gátak elváróitást állami költségén eszközöltesse, mely határozati javaslat Simó Lajos indítványa folytán el is fogadtatott.

A megye költségvetése 69.502 frt 80 kr, (beleértve a megyeházán teendő javításokat s a tanácskozási terem berendezés költségeit mintegy 12 ezer forintal) változatlanul elfogadtatik.

A honvéd-laktanya létesítésére szükséges — posta-utczai — remonda istálló megszerzése, átalaki-tása és kibővítése czéljából szükséges pénzösszeg akként határozottatott beszerezettni, hogy a honvé-dalmi miniszteriumtól 4 évi bér czímen haterzer forint kéressék, továbbá 1881 és 1882-ben 1%o. 1883-ban pedig ennél még csekélyebb %o me-gyei rovatl fog kivettetni. Itt láttuk volna he-lyén levőnek több évekre és nagyobb rovatl azért vetni ki, hogy ezután egy sorhadi tartalék ezred és hadkiegészítési parancsnokságnak városunkban való elhelyezése lehetővé tétessék s Deés városa — e nagy megye központja — emelkedése, pénz-forgalma előmozdításának.

Több társaságok átiratainak tárgyal

köszöni számadások és költségvetési előirányzatok helybenbonyolítása, vasuti részvények aláírása iránti képviselőtestületi határozatok megerősítése után főispán ur ő méltósága a jegyzőkönyv hitelesítő-sére bizottságot jelölve ki, a gyűlést délutáni fél 2-kor berekeszté. r. l.

Lapszemle.

A „Hon“ szerint augusztus 11-én volt, mi-kor Andrásy lemondására vonatkozó első birre, az ellenzéki összes sajtó kürtölte a világnak: „Andrásy megbukott; Tisza megbukik.“ Sőt, hogy a közönség ne ijedezzen, a „Pesti Napló“ azt is hoz-zá tette, hogy „minket meg nem lepett; a „Magyarország“ hirdette, hogy „már régen megbukott“ volt Andrásy és az „Egyetértés“ kiáltá: bár előbb bukott volna meg. Ettől kezdve két hónapon át tartott decrescendó a diadalchorus. De most már teljesen elfogyott a nótá. Most a szégyenle-tes meutegetőzés vagy az aprólékos tűszúrás jár-ja csak. Minden egytől-egyig hazugságnak bizonyult az ellenzék minden állítása; a „fölfelé bukott ke-gyenez“ oly kitüntetéssel lön elbocsátva, a mi-lyenben miniszter még soha nem részesült.

Az „Ellenőr“ szerint a horvát pénz-ügyi egyezsége vonatkozó alkudozások szeren-csén eljutottak a renuntium állapotáig. Innét a legközelebbi lépés a szóbeli tárgyalás lesz. Horvátország élhetne velünk a legnagyobb bé-kében és testvérségekben. Nem említiük fel is-mét a horvátokra nézve odiosus tény, hogy mi nagy évi összegekben kifejezett barátsággal vis-seltetünk Horvátország, a horvát autonómia iránt. De lehetetlen nem figyelmeztetnünk a horvátokat, hogy támogatása mellett emelkedhet-t volna az culturalis fokra, melyre nem jutottat-ott az, a melyen nem maradhatna meg saját erejéből, a tényleges fejlettségi viszonyok alap-ján és saját pénzforgásainak segítségével.

Az „Egyetértés“ szerint „Vivát vaká-tió“, mázsolhatják fel rosz diák módjával a távo-zó képviselő urak az országház falaira. Mert van ám megint vakáció. A svüretet ott tölthetik teli felöltöben vacogva és dideregve szőlőhegyeiken, présházkaikban és pinézéskiben.

Mint a garabonczás diák utazását, olyan hideg, szeles idő követi az apostolok oszlását. Azért oly haragos komor-e az ég, hogy semmit se téve újra távoznak, vagy azért-e, hogy ha-za vonulva figyelmeztessék őket, hogy rosz tör-vényhozói munkához még az időjárás is csak rosz-szul járul hozzá.

Hej! pedig mennyi égető baj van az ország-ban, mennyi munka kínálkozik.

Hanem ezekkel a bajokkal a ezzel a mun-kával nagyon furesa lábón áll s mostani kormány-rendszer. Vannak oly égető kérdések, a melyek kézzelfoghatólág hívják ki a kormányzati és tör-vényhozói segélynyújtást. Ilyenek pénzügyi és köz-gazdasági bajaink. S mit tesz a kormány? Rend-szerének megrögtött kerekével áll a pusztulás és romok között. A kiegyezés béklyóival néz szét és se egy eszméje, se egy terve, se egy javaslata.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1879. okt. 12.

— Gr. Andrásy Gyula tegnap este a fél tíz órai bécsi gyorsvonattal Budapestre érkezett. A gró-fot, ki egy közönséges külön kupéból szállt ki, Lukács Fábry, jószágigazgatóján kívül senki sem kísérte, barátjai vagy rokoniak közül senki sem várta. A grófit, ki magas tetejű kalapot, fekete nadrágot, világos szürke felöltőt viselt, ke-zében pedig fekete bőr kézi-táskát vitt, a mint-egy 20 főtől álló váro közönség tiszteletteljesen üdvözölte, mit szívesen bár, de néma komolysá-gal fogadtott.

— A király nevében sok mindent el-követtek a nagy forradalom előtt Franciaország-ban is, egybeült is. Ma is sok férczelmenyt el-követnek a vigjáték meg dráma czége alatt az irodalmi szerencselovagok. De Schweitzer, mind-amellett hogy csak ritkán sül el egy-egy darab-ja, nem tartozik a szerencsehajhászok közé, a kik mai napság minden hivatottság és talentum nélkül Hübale Balázs módjára szokatok megjele-ni a drámaírás küzdőmókján s éhletetlen, néha botrányosan üres férczelmenyekkel majd nevetés-re, majd bosszankodásra ingerlik a közönséget. Schweitzer is sok győnye elmeszülmenyét bo-esátotta világgá a német színpadokon s onnan a miénk-re; de általában nem hivatottság nélkül for-gatja a tollat. Hogy aztán sikerültebb művei-lyen is több a szellemeskedés, mint az esprit; az nem az ő hibája, hanem a pedáns német geni-usz, mely benne is él és uralkodik, mint akár-melyik jó német doktorban. Ilyen kikalkult szellemeskedés Schweitzer „A király nevében“ című vigjátéka is, mely tegnap (okt. 11.) került először előadásra a kolozsvári színpadon. A darab-nak történelmi háttere is van, egy kis politika philosophiálással. A meseje elég érdekelten in-dul meg, de bonyodalma már a 3-dik felvonás-ban elveszti érdekelttségünket, mert kényelmesen kiszámíthatjuk a kifejlést. Egyébeknél comicuma, mely kélt alak kivételével, a helyzetek ártatlan nevetésséggéből áll, nem valami mélyen vágó satyra vagy paródia; hanem inkább csak csem-

Mindig nagy választék lyoni fekete faile és tafotából, fekete pántens- és selyem-bársonyból, fekete és színes cachemir- és divat-ruhákalméből, Velour-ripsek, flanelék, ruha-parkétkből, Nyári és téli kendők, gyászalmék, selyem- és bársony-szalagokból. Különlegességek. selyem- és csipke-nyakkendőkből sat. sat.

HIRSCH TESTVÉREK

árúháza

Bécs, IV., Hauptstrasse 38 sz.

1879-ki évad.

Mustragyjtemények ingyen.

Mustragyjtemények ingyen.

Bécs egyik leggazdagabb kézművesletének jogosan nevezhetni a Hirsch testvérek árúházát. A cég csak 1870. óta áll fenn s ez idő alatt oly kedveltségnek örvend, hogy kénytelen volt, megfelelő a nagy túdlásnak, Bécs minden városában fiókokat állítani fel.

Az üzlet ma oly fokon áll, melyet eddig még egyetlen hasonló üzlet sem ért el. Az óriás nagy kelendőség folytán képes a cég oly jutányos árak mellett adni cikkeit, hogy ma minden verseny nélkül áll és azon elv által „kevés haszon, nagy árulás”, valamint mindig szolid eljárás és az által, hogy mindig csak legjobb minőségű árut barmulatos olesó árak mellett tart készletben, tüntette ki magát, a mi egyenes összehasonlításnál fogva Angliával és Franciaországgal vált lehetővé, hogy pompás divatos ruhakelméket képes méterenként 35 kron árulni.

emlékü lesz itt a távol bércek közt élő ref. valá-
leu hiveink szívében. Fogadják azért a nagytisz-
teletű eseres ur és kedves vendégeink hálánk
nyilvánítását.

... r ... t.

(Vadászat. — Maosparti nagy uszolás. — Pet-
roleum-kronika. — Színészet. — Dikics-
tragoedia.)

M.-Vásárhely, 1879. oct. hó.

Tisztelt szerkesztő ur!

Csak olyan itt is az élet, mint másutt. — Szalonkavadászatot repülő madár helyett hármán rápuskázunk egy ügyelő ispánra. Persze az áldozat eljutott a falusi kántor bányatos, de recsegő hangja mellett oda, hol nem puffogtatnak uri passióból gyilkos fegyverrel; s aztán le is tekint a magos egekbe: elnézni a mezőt, mely már avar, a szőlőt, melyet gondozott s felkeresheti azt a szalonkát, melynek életét ... csak hogy annyi itt e földön a jó féle madár, hogy aligha rátalál. Vércse, kánya, bagoly s új faj az — uszolás. — Pusztit a Maros jobb partján. Nem csak kutyabőrre, de koronája is van. Dominálja is a vidéket. Irástudatlan földmívelők viszik, ezt a váltógazdagságot. Az uszolás nagy urat néven nevezik, de nyugodt; ujjal mutatnak rá, de félve. Hibe korbá a vizsgáló bíró elé jut a nagy ur, kit nem az igazság, de a törvény véd s a bíró egyebet nem tehet, mint megmondja neki: „az ur egy tisztességtelen ember, szegyeje magát, uszolás-kodik bárolatára, mint egy — zsidó.” Bőjti prédikáció!

A héten elégett egy leány petroleumtól. Ez esetben csak annyi az új, hogy a szerencsétlen midőn lángha borult, segélyért a mellékszobába levő aszonymához akart menekülni, de a finom urhölgy — elzárta előle az ajtót. Eltemették. —

Hajdanában itt a művészetnek pompás talaja volt, most csak kucseber csinálja állandóan a maga művészetét. A nagy közönség nálunk a műveltség csúcsán áll. Minden ötödik ember szívesen ... a mikor az operában Bécsben, ... a mikor Szikszayban vacsoráltam X művészszel; sőt vannak, kik Berlint, Párist, Londont, a mappákon vastagon jelzett városokat el-
legetik, s kevés apróság-ra előrántják a muzsa fátyolos és reverendás kitűnőseit, utóvégre: nem kell provinciális élvezet. Mivel iparosaink szegény emberek s nagyzólni még nem tanultak meg, s szükségét érzik lelkükben valaminek, melynek az intelligens ember tíz gyönyörü körmondatban ad elérkeznyítő kifejezést: az egyszerű iparos megosinálja a szinpadot, társulatot alakít s eljátszódja a „Faluroszt”. Ez tegnap volt. To-
kintve a viszonyokat, elismerésemelől igyekezett, itt-ott több is vala az eredmény. Szócs Lila (Finom Rózska) gyönyörü fekete szemével, Petőfi Jan-
ka (Boriska) szép szavallatával, Kurdiilla Vilma (B. Tercsi) elevenességével tapst arattak. Szabó József Gonosz Pistája minden várakozást felül-
mult. — Végezzük a — dikicscel. Tegnap egy bú-
skom cipészlegény dikicsét beorósította a tőkébe, s a nélkül, hogy próbákat tartott volna: prima vista megosinálta a műremeket a — torkán. A görbe kősen háromszor vonta el gégéjét, nem akar-
ván többet nyelni az élet keserűségét.

Nimrod.

AZ ERD. GAZDASÁGI EGYLET V-ik vándorgyűlése.

S.-Szt.-György, oct. 5-én.

Kilencz óraker Tisza László elnöklete alatt gyűlés tartott, melyben a szemle-bizottságok ol-
vasták fel jelentéseiket a mult napi kirándulá-
saikról. Bizottságok voltak kiküldve Földvár, Kő-
rispatak és környéke, Uzon, Kézdi-Vásárhely, Csernáton, Dálnok, Bodola, Zágón, Kovászna és Baróthra.

Az egyes előadók megkapó ügyességgel vá-
zolták az illető helyeken találtató gazdasági elő-

fel nem olvasott indítványok tárgyalás alá vétés-
senek; csatlakozott Tisza László indítványához. Császár Bálint szintén ez irányban nyilatkozott, annál inkább, mert az indítványokban helyel-
helylyel módosítást vélt szükségesnek. Pávai Vaj-
na Elek maga is csatlakozott a többség nézetéhez s kijelentette, hogy kész az erd. gazd. egyesület választmányi ülésében az indítványok tárgyalásá-
ban résztvenni s az eredményről a jövő vándor-
gyűlésen referálni.

Tisza László elnök erre a jövő vándorgyűlés helyének meghatározására kérte ki a gyűlés tag-
jainak felelősségét. P. Vajna Elek, Alsófehérmegye képviselője kijelentette, hogy ő megyéjének több egyénével értekezett ugyan a jövő gyűlésnek azon megye székhelyén leendő magatartásáról, fen-
tartja azonban, hogy e tárgyban a folyó hó 18. tartandó közgyűlés, a melyen beszámolni fog, ha-
tározzon.

Timár Károly azon nézetet jelentette ki, hogy legcélszerűbb lesz, ha maga a gazd. egye-
sület tüzi ki a legközelebbi vándorgyűlés helyét. Császár Bálint azon ohájának adott kifejezést, hogy a székel megyék valamelyikének, pl. Csik- vagy Udvarhelymegyének adassék elsőlség, a melyek a központtól távolabbra esnek és inkább igénylik azon eredményeket, a melyeket egy vándorgyűlés és tárlat maga után hoz. Gamauf Vilmos egyleti titkár szerint a végelhatározás e tárgyban a gaz-
dasági egyeslet választmányát illeti, különben pedig célszerűbbnek tartja a változást, a mely szerint a vándorgyűlések egymástól távolabbra eső megyék-
ben tartassanak meg. Végre Timár Károly indit-
ványa szerint a fennfogl kérdéss endöntésével a gazdasági egyeslet választmánya bizott meg.

Timár Károly továbbá indítványba hozta, hogy a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi miniszterium-
nak a vándorgyűlés fejzeze ki köszönetét, azon 890 forintnyi segélyért, a melyet a költségek fede-
zésére rendelkezésére bocsátott, a mit Székely Ger-
gely főlöleslegesen tartott, minthogy szerinte a miniszter csak helyesen felfogott kötelességét tel-
jesítette, midőn hozzájárult amaz összeggel a költ-
ségek fedezéséhez. Tisza László azzal válaszolt, hogy köszönni tisztesség, fogadni kötelesség, s ha, minthogy nem mindenki teljesíti kötelességét, a mikor e földi lét paradicsom volna: a ki jól tel-
jesíti kötelességét, megérdemli a köszönetet; ugyan ilyen értelemben szökött Fekete Pál és még több tag is, a minek következtében Timár Károly in-
dítványa el lett fogadva.

Császár Bálint polgármester S.-Szt.-György város nevében kifejezte örömet és köszönetét, hogy e várost tisztelték meg az erdélyi gazdák a vándor-
gyűlés megtartásával, s azzal végezte beszédét, hogy vajha minél előbb ismét üdvözölhetné e vá-
ros falai között a kedves vendégeket.

(Foly. köv.)

Tanügy.

Mire van szüksége Hunyadmegyének és különösen Dévának, gymnasiumra vagy reáliskolára?

— Cs. Rákositól. —

„Prodomo.”

I.

Örökös hullámlás az emberi élet. Hullámlás nélkül a tenger szírért is tespedés borítaná; de hasznos is ez, mindenben és mindenütt, mert hullámlás és folytonos mozgás nélkül nem volnánk képesek örökéket érvényesíteni, működéseinkbe pe-
dig elkerülhetetlen tespedés állana be. Ezen igaz tétellel találkozunk nemcsak az eszmék örökigaz hazájában, hanem a realis világban is mindenütt: találkozunk vele a tudományok, de leginkább a paedagogia és kapcsolatban ezzel a rendszerek terén.

A rendszerek, vagy miként veterán paedagógusaink egyike — Ney Ferencz igen találóan megjegyzi — a folyton váltakozó hullámos kísér-
letezés világát éljük.) E szavak valóságához kö-
tség nem fér; főleg akkor nem, ha azokat a tan-

*) Budapest, IV. k. főreált, tulajd. 1879. s. 1.

A cég férfi- és hölgy-fehérműt is nagyban és legnagyobb választékban készít, melyeket előállítás árban ad vásárlóinak, hogy vászon-, chiffon- és parkétban nagyobb forgalmat eszközöljön, mert csak ez által képes a cég azokat a legjutányosabban beszerezni és a legkisebb haszonnal eladni.

Lehetségesse teendő a t. vidéki vásárlóknak is, hogy hasonló olesó árban rendelhessenek, az árúház kiviteli osztályt rendezett be, a hol a naponta kétszeri postánküldés a megrendelések legrövidebb idő alatti teljesítését teszi lehetővé s hogy az áruk postabér által ne dráguljanak, tíz forintos és magasabb értékű csomagok bérmen-
tesen és minden költség nélkül szállíttatnak hasonló olesó árban. A megrendelések szolid és pontos teljesítéséről kezesedik a cég neve. Mustragyjtemények és árú-lajstromok ingyen küldetnek meg és nem megfelelő cikkek minden nehézség nélkül becséréltetnek vagy visszavételnek.

(Vége.)

Az alispán, ügyködés, az egyes előadók te-
vékenysége, a szolgabírák és Deés városi rendőr-
kapitány munkássága díszletes rendben találtat-
ván: örvendetes tudomásul vétetett.

Olvasott a székesfehérvári kiállításra me-
gyénk részéről kiküldött bizottság jelentése, szin-
tén örvendetes tudomásul vétetett és Kornis Vik-
tor gróf — elnöknek, a megye érdekében tett fá-
radozásaiért kifejezett köszönet-nyilvánítás jegy-
zőkönyvbe iktattatott.

A főváros bizottság elnökére 1880-ra egy-
hangulag ismét gróf Kornis Viktor választatott meg.

Az igazoló választmány tagjai: Vályi Elek, Botha János, Desseffy Mihály, Boér Károly és Krémer Sámuel lettek, — az adófelszámolási bi-
zottság: Kásony Ferencz, Bokros Lajos, Batló János és Turbucz Ferencz bizottsági tagokból ala-
kított meg.

Az ürességekben volt III-dik aljegyző álló-
másra Marillai Károly IV-dik aljegyző s a csáki-
gorbói alorvosi államásra Fekete Dániel alsó-já-
rás alorvos, közfelkiáltás utján lettek megválaszt-
va. — Az állandó-választmányba Weér Zsigmond elhalálozása, továbbá a Makrai Domokos és Leng-
yel István kilépése folytán ürességekbe jött 3 hely, gróf Bethlen Pál, Schwaicz Sándor és Be-
tegh Imre bizottsági tagok által töltetett be. A megye egyik veterán tagja és huzamos időn ke-
resztül volt tisztviselője Weér Zsigmond elhalá-
lozása feletti sajnálkozását a megye bizottsága jegyzőkönyvileg kifejezendőnek határozta.

A katonabeszállásolásból keletkező megosz-
tása czéljából a megyék által kivethető potadóról szóló 37-dik t. cz. 5. §. alapján, a kivetés ará-
nyát, valamint a kivetés és kezelés módját meg-
állapító szabályrendelet elkészítésére — főispán ur 6 méltósága elnöklete alatt, Szarvadi Pál ali-
spán, báró Dioszeghi Géza főjegyző, Szarvadi Adolf főszámvérő, Várjon Lajos kir. mérnök, Páncsél János első aljegyző, továbbá: Krémer Sámuel, br. Bornemisza Károly, Boér János, Muntán Ágoston bizottsági tagok küldettek ki. Ezen kü-
ldöttségből fogtak aztán, — a beszállásolási szö-
lő 36-dik t. cz. 5-dik §. értelmében az ujjon-
nan építendő laktanyák, betegápoló házak és csap-
atkörházak tervezésére, továbbá: a 25 §. értel-
mében a szállásbér térítmenyek megállapítására kirendelendő bizottság tagjai, a megyei főorvos s a város egy építészeti szakértője meghívása mellett, — annak idejében — a katonasággal együttesen működendő bizottságokba, a megfelelő számban időnként kirendeltetni.

Nagybör port a közlekedési miniszternek a szamosi maomgátak levágatása iránti döntvénye vert fel. Ezen a tulajdonjogba vágó s ezért igen kényes kérdés nem csak, sőt mondhatni vér-
mes discussiókra adott alkalmat, mivel azonban a kérdés jogerejű határozatok által már eldöntve lett, nem maradt egyéb hátra, mint az illető mi-
niszter urat az iránt kérni meg, hogy a gátak levágatására három évet engedélyezzen s a gátak elváróit állami költségben eszközöltesse, mely határozati javaslat Simó Lajos indítványa folytán el is fogadtatott.

A megye költségvetése 69.502 frt 80 kr., (beleértve a megyeházán teendő javításokat s a tanácskozási terem berendezés költségeit mintegy 12 ezer forinttal) változatlanul elfogadtatik.

A honvédelmi-laktanya létesítésére szükséges — posta-utczai — remonda istálló megszerzése, általa-
kítása és kibővítése czéljából szükséges pénzösszeg akként határozottat beszerezett, hogy a honvédelmi miniszteriumtól 4 évi bér czímen haterzer forint kéressék, továbbá 1881 és 1882-ben 10%, 1883-ban pedig ennél még eszkélyebb % me-
gyei rovatál fog kivételni. Itt láttuk volna hely-
lőn levőnek több évekre és nagyobb rovataltazért vetni ki, hogy ezután egy sorhadi tartalék ezred és hadkiegészítési parancsnokságnak városunkban való elhelyezése lehetővé tétessék s Deés városa — e nagy megye központja — emelkedése, pénz-
forgalma előmozdításának.

És mi lett mostan, kérdezhetné valaki? Felelet: azz experimentálásnak színtere — áldozata. Folyt a hangos lármá és folyik még je-
lenben is a nélkül, hogy valaki oka után kérde-
zőkődnék.

Nem, hanem a helyett utána imádkozza a közönségnek nagy része a „Mire való a reál-
iskola, jobb a gymnasium.”

Miért nem kell reáliskola és miért kell hely-
lyébe gymnasium? Ezt nem keresi senki; de nincs is mért sokáig kutatnia az okot. Hullámlás az élet és e nélkül tespedésbe süllyed el minden. Így véli a kor a kérdéseket, melyek még teljesen megérve nincsenek megoldhatni.

Ha Hunyadmegyét és székhelyét Dévát és vele együtt áldozatkész néptől nem ismerünk, utó-
bi eljárásnak tulajdonítanók mi is a „Hunyad” 27 számában megjelent következő sorok indító

Mindig nagy választék bútor-kelmékből, hosz- és keret-szőnyegekből, francia behimzett hosi-shawlokból, Oxford-, rumburgi szövetek-, színes és fehér csinvatból, sávo- és damaszt-asztalneműből, havasi vászonból, Chiffon-, pikét-, flaneltakarókból sat. sat.

Az „Ellenőr” szerint a horvát pénz-
ügyi egyezsége vonatkozó alkudozások szeren-
csésen eljutottak a renuntium állapotáig. Innét a legközelebbi lépés a szóbeli tárgyalás lesz. Horvátország élhetne velünk a legnagyobb bé-
kében és testvériségben. Nem emlíjük fel is-
mét a horvátokra nézve odiosus tény, hogy mi nagy évi összegekben kifejezett barátsággal vi-
seltetünk Horvátországnak, a horvát autonómia iránt. De lehetetlen nem figyelmeztetnünk a horvátokat, hogy támogatása mellett emelkedhet-
tett azon culturalis fokra, melyre nem juthatott volna, s melyen nem maradhatna meg saját erejéből, a tényleges fejlettségi viszonyok alap-
ján és saját pénzforgásainak segítségével.

Az „Egyetértés” szerint „Vivát vaká-
tió”, mázsolhatják fel rosz diák módjával a távo-
zó képviselő urak az országház falaira. Mert van ám megint vakáció. A svüretet ott tölthetik téli felöltöben vaczogva és dideregve szőlőhegyeiken, présházukaiban és pinézükben.

Mint a garabonczás diák utazását, olyan hideg, szeles idő követi az apostolok oszlását. Azért oly haragos komor-e az ég, hogy semmit se téve újra távoznak, vagy azért-e, hogy ha-
za vonulva figyelmeztesse őket, hogy rosz tör-
vényhozói munkához még az időjárás is csak rosz-
szul járul hozzá.

Hej! pedig mennyi égető baj van az ország-
ban, mennyi munka kínálkozik.

Hanem ezekkel a bajokkal a ezzel a mun-
kával nagyon furesa lábon áll s mostani kormány-
rendszer. Vannak oly égető kérdések, a melyek kézzelfoghatólag hívják ki a kormányzati és tör-
vényhozási segélynyújtást. Ilyenek pénzügyi és köz-
gazdasági bajaink. S mit tesz a kormány? Rend-
szerének megbővített kerekével áll a pusztulás és romok között. A kiegyezés béklyóival néz szét és se egy eszméje, se egy terve, se egy javaslata.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1879. okt. 12.

— Gr. Andrássy Gyula tegnap este a fél tíz órai bécsi gyorsvonattal Budapestre érkezett. A gró-
fot, ki egy közönséges külön kupéból szállt ki, Lukács Fabry, jószágigazgatóján kívül senki sem kísérte, barátjai vagy rokoniak közül senki sem várta. A grófit, ki magas tetejű kalapot, fekete nadrágot, világos szürke felöltőt viselt, kezében pedig fekete bőr kézi-táskát vitt, a mint-
egy 20 fől álló váró közönség tiszteletteljesen üdvözölte, mit szívesen bár, de néma komolysá-
ggal fogadott.

— A király nevében sok mindent el-
követtek a nagy forradalom előtt Franciaország-
ban is, egybeült is. Ma is sok fércelményt el-
követnek a vigjáték meg dráma cége alatt az irodalmi szerencselovagok. De Schweitzer, mind-
amelllett hogy csak ritkán sül el egy-egy darab-
ja, nem tartozik a szerencsehajhászok közé, a kik mai napig minden hivatottság és talentum nélkül Hübele Balázs módjára szokat megjele-
ni a drámaírás küzdelmökjén s elhetetlen, néha botrányosan üres fércelményeikkel majd nevetés-
re, majd bosszankodásra ingerlik a közönséget. Schweitzer is sok győnye elmeszülmenyét bo-
csátotta világgá a német szinpadokon s onnan a miénk-
re; de általában nem hivatottság nélkül forgalja a tollat. Hogy aztán sikerültebb művei-
ben is több a szellemekedés, mint az esprit; az nem az ő hibája, hanem a pedáns német geni-
uszé, mely benne is él és uralkodik, mint akár-
melyik jó német doktorban. Ilyen kikalkult szellemekedés Schweitzer „A király nevében” című vigjátéka is, mely tegnap (okt. 11.) került először előadásra a kolozsvári szinpadon. A darab-
ban történelmi háttérre is van, egy kis politika philosophiálással. A meseje elég érdeklőtlen in-
dul meg, de bonyodalma már a 3-dik felvonás-
ban elveszti érdekelttségünket, mert kényelmesen kiszámíthatjuk a kifejlést. Egyébként comicuma, mely két alak kivételével, a helyzetek ártatlan nevetségességéből áll, nem valami mélyen vágó satyra vagy paródia; hanem inkább csak cse-
n-